

9

מס' 100

סודי

י"ד באב 22 כיו"ל
תשנ"ד 1994

1100426

שיחת שה"ח עם הנשיא מובראק - 21.7.94

פרס :

- היו לנו חיים "לא ליגאליים" עם הירדנים. היו מעלות ומורדות. לפני חודשיים, רבין פגש את חוסיין. הבנו שחוסיין מתעכב עקב אי סימון הגבול בין 2 המדינות. יש 3 חלקים לגבול. הראשון: בין הים האדום לים המלח. השני עובר באמצעו של ים המלח והשלישי מצפון ים המלח עד עמק הירדן, שם מעורבים גם הפלסטינים.

חוסיין דיבר על 3 נושאים שמקשים עליו ללכת קדימה: גבולות, מים ופליטים. את נושא הפליטים הוא מכין שכרגע יש לדחות.

באוקטובר '93 היתה פגישה בין חסן וכיני יחד עם קלינטון. החלטנו אז להקים ועדה משולשת לנושאים כלכליים.

אני עצמי פגשתי את המלך לפני הבחירות בירדן והגענו להסכם שנחתם בראשי תיבות.

הוא חש שהאמריקנים מתנהגים בקשיחות כלפיו בנושא הסגר על עקבה. הוא לא היה בטוח באשר להתקדמות כערוץ הסורי. הוא הבין הפלסטינים

שההסכם עמנו הינו עובדה מוגמרת. קלינטון הציע לבסוף פגישת 3 הצדדים בושינגטון.

עם האמריקנים מדובר על מחילת חובות. 900 מליון דולר חייבים הירדנים לארה"ב. המלך חש שעליו להעניק לצבאו ציוד מודרני יותר. הוא נשען על הצבא והנושא חשוב לו עקב כך. המלך חש בסכנת אופוזיציה מבית. אנו אומרים ירדן היא ירדן ופלסטין היא פלסטין.

מוראק : שרון אמר בעבר שירדן הינה פלסטין וגרם לחוסיין להיות מאד עצבני. שרון אף חילק חומר כנדון כרחבי העולם.

פרס : אנו אומרים לירדנים שאין לנו עניין בטריטוריה או במים ירדניים. אמרנו גם שהשפעתם דה-פקטו במקומות הקדושים לא תיפגע. הם השתמשו בלשון מעניינת וחיובית לפיה הריבונות האמיתית על ירושלים שייכת לאלוהים.

כפגישה בלונדון החליטו רבין וחוסין לדון בגבולות ובמים. אתמול, בים המלח, נפגשנו באופן פומבי אנוכי ורה"מ מג'אלי.

מוראק: אבל פגשתם אותם פעמים רבות בעבר.

אנו הרי יודעים שקיימתם עימם בעבר לפחות 20 פגישות. (צוחק) האם הינכם רוצים פרטים: איך ומתי. כל אחד יודע זאת. אין סודות היום.

פרס : הבעיה העיקרית של ירדן הינה המחסור במים. גם הישראלים וגם הפלסטינים אינם מבורכים במים. המאמץ לא צריך להתמקד בחלוקת המחסור, אלא כיצד לייצר תוספת מים. יש לנו תכנית שעלתה 13 מיליארד דולר ל-10 שנים, שתפתור בעיות המים בסוריה, ירדן, ישראל

ואצל הפלסטיים. ניתן להתחיל עם 3 האחרונים. נשלח לכם את התכנית הכתובה.

המלך והנשיא עשויים להיתקל בקשיים בקונגרס לצורך העברת נושא מחילת החובות.

מובראק: זה לא יהיה קל.

פרס: קיימת בעיית החרם. היית רוצה והנני אומר זאת גם בשמו של רבין שת~~ידום~~ שתיוזום פגישה משולשת: המלך-רבין ואתה.

מובראק: האם מפגש כזה עתה לא יעורר את חמתו של אסאד? הוא משוכנע שאנו ארגנו את אוסלו ואת הפגישה של רבין-חוסין. אני אגב אפגוש אותו בקרוב.

פרס: הפגישה תעסוק בים האדום כאזור של שת"פ בין ישראל, מצרים וירדן.

נהווה יחדיו טרויקה של שלום כאשר מצרים הינה המוקד המרכזי. אנו סבורים שללא מעורבותכם, לא היה מושג ההסכם עם הפלסטינים. המלך יחוש במפגש זה את התמיכה שנחוצה לו.

מובראק: אני מוכן. אני רק חושש שמפגש כזה עתה ידחוף הרדיקאלים וירגיז את אסאד.

פרס: אני חושב שאסאד לא ירצה להופיע כמי שנוקט קו נגד מהלכיו של חוסין בפרט ומהלכי השלום בכלל.

אנו מדברים עם המלך, האירופים, האמריקאים ואחרים לגבי הקמת קרן

פיתוח. זהו רעיון שבעבר הועלה גם ע"י מוסטפא חליל. דיברנו עם קוהל ומיטראן והם ידחפו למימון הרעיון. האמריקנים חוששים שיצטרכו לממן זאת ולכן נרתעו.

יתרונה של הקרן ככלי פיננסי טמון בכך שכדי לתעל 100 מליון דולר של אשראי, יש צורך רק במליון אחד. אין איפוא צורך בהרבה כסף מזומן. אנו כעת רואים יתר נכונות בצד האמריקנים ומבקשים גם תמיכתכם.

עפ"י הצעת השר וואלי נרצה לקיים ועידת המידבור במצרים (במקום במרוקו).

מוסא: (בערבית למובארק) הדבר חשוב וראוי לקיימו במצרים.

מובראק: אין בעיה.

פרס: מוסא סילק אותנו מהים התיכון. (אי הזמנת ישראל לוועידה באלכסנדריה. א.ג.)

מובראק: אתה מכין את הסיבה.

מוסא: היתה זו פגישת גרעין לא פורמאלית של 10 מדינות. ישראל תוזמן בהמשך.

פרס: אנו חושבים לפתח במזה"ת מבנה אזורי דמוי ה-CSCE על 3 מרכיביו: סל בטחוני, סל כלכלי וסל של נושאים הומניטריים.

(קטע בערבית)

איננו מרוצים מאופן התפקוד הסעודי. הם מאד שליליים כמו"מ הרבצ"ד.

מבראק : זה טבעם של הסעודים. יש להם בעיות פנימיות ולכן לא ניתן לשנותם. הם היו כמעט האחרונים לחדש היחסים עם מצרים. הסעודים אמרו לי: דחפו את ערפאת לשלום עם ישראל. זו הסיבה שפגשו את עראפת בג'דה, כדי לדחפו לקראת הסדר שלום. הם בעד השלום. הם מבקשים ממני לפעול בכיוון זה גם מול הסורים והאחרים. עם זאת, הם חייבים לומר לבני עמם: אין לנו כוונה לתת כסף, הם חוששים מטענות שהכל ילך לישראלים. מתחת לשולחן הם דוחפים לשלום. זה טבעם.

פרס: הם פגעו במלך בכך שהמלך לא פגשו בכיקורו בסעודיה.

מבראק : המלך עשה טעות. הם אמרו לו שהמלך לא יצפה לו שם. אמרתי לו זאת אישית. טלפנתי אליו ואמרתי לו: תהיה סבלני.

הסעודים נהגו לשלם למלך חוסין. שילמו לו 400 מליון דולר, 6 חודשים לפני פרוץ המלחמה.

בית המלוכה משלם את משכורות אנשיו מכספים שמקבלים מהסעודים. אני יודע אישית שהעברת כספים אלה לא נפסקה. נפסקה העברת הכסף העודף. אני מגן על הסעודים, אני מספר לך עובדות.

פרס: אנו מבקשים שלא יתנהגו באופן שלילי.

כאשר לסוריה. מה שאסאד מציע עתה, לא מאפשר התקדמות. הוא בעצם אומר: "עליכם להכריז שתעזבו הגולן, תפנו ההתנחלויות ואז ננהל מו"מ. כך זה לא ילך.

מובאק : אני אמרתי לסורים: אל תצפו לעולם שהישראלים יסוגו ללא צעד מקדים מצידכם. עליהם לשכנע את דעת הקהל שלהם. היו שאמרו אצלנו: אומרים לא ינוהל מו"מ לפני נסיגה. אך אם תהיה נסיגה, על מה יהיה המו"מ?

פרס : הם עומדים על פירוז הרדי. פירוש הדבר שבאצבע הגליל יהיה פירוז מוחלט.

מובראק: יש בכך הגיון.

פרס: אסאד גדול בדברים קטנים וקטן בדברים גדולים.

מובראק: (צוחק) זו אמירה אופיינית למיסטר שמעון.

פרס : הוא רוצה שניסוג לקו '67 ולא לקו המנדט, כי הוא רוצה גם את אל-חמה. אין שמץ של סיכוי שניתן לו את אל-חמה. הוא רוצה להוכיח שהוא משיג יותר מהמצרים. זה יפה, אבל אנו לא נשלם המחיר. אנו רוצים שלום עם סוריה מסיבה פשוטה: יש לרפא את כל הפצעים, כי אחרת השלום לא יהיה מלא. כאשר הציע לכריסטופר לבקר בלבנון, כריסטופר שאל מדוע, הרי אתה שולט בה. ואסאד הגיב: נכון. אין סיכוי שנעשה הכל בצעד אחד.

מובראק: אמרתי דברים אלה לאסאד ואחזור על כך באוזניו.

פרס : איני חושב שאסאד ינוע כעת. הוא לא ירצה להיראות כמי שהולך אחר חרסין.

כדאי שיקבל מסר: כל מה שהושג עם הפלסטינים, ירדן והמצרים, החל

בשיחות ישירות וסודיות. יש צורך במסר פומבי ומו"מ שקט. האוירה כלפי סוריה בישראל - קשה. יש רוב אמיתי נגד החזרת הרמה. למרות שרבין הלך הרחק בהצהרותיו ואמר שעומק הנסיגה כעומק השלום. אני עצמי דיברתי על החלטת הקבינט מ-67'. כמו סאדאת, על אסאד להראות לציבור הישראלי שפניו לשלום.

מובראק: כיצד?

פרס: עליו לומר זאת פומבית.

מובראק: הסברתי לו זאת. אמרתי לו: אל תחשוב שארה"ב תכפה שלום על ישראל. בכנות - עליך לנהל מו"מ. אמרתי לו זאת ב-4-3 פגישותינו האחרונות.

האם דיברתם עם הסורים לגבי לבנון?

פרס: היה הסכם לגבי ח'זבאללה, זה הסכם מוגבל מאד. יש להסכים על המתודה לפני שנעסוק במהות. אנו מבקשים שתנצלו מעמדכם מול סוריה כדי לשכנעם במציאות זו. נסיון העבר מוכיח: עם מצרים היו שיחות דיין-תוהמי. עם הפלסטינים היו שיחות אוסלו, וגם עם הירדנים היו שיחות סודיות.

מובראק: אומר דברים אלץ לאסאד.

פרס: על פי קמפ-דויד, אנו מדברים על כביש מצרים ישראל-ירדן. זה יכול להיות הבסיס למפגש המשולש: מצרים-ירדן-ישראל.

מובראק: ללא עראפת.

פרס : הוא אינו מדינה. (צוחק) אם תרצו מלחמה נוספת - הזמינו חוסין ועראפת יחד.

לירדנים יש חשש שהדינר יתערער עקב המרות דינר-דולר המתרחשות ללא שליטתם בגדמ"ע.

מובארק : יש לי רעיון. אל תדברו על ירושלים, רק אימרו שהכל פתוח למו"מ. לגבי ירושלים. פתיחת ירושלים עתה יעורר את כל העולם הערבי, כולל פקיסטאן, איראן ואחרים.

פרס : היינו חייבים להרגיע את הירדנים. הם חששו מאד עקב השמועות על תוכן המכתב להולסט שהוכחו כמשוללות יסוד.

מובארק : גם הסורים, אחרי שיתחיל הסדר עימם, יתייחסו לבעית ירושלים ביתר רוגע.

פרס : נפגשנו עם הפלסטינים בפריס, רה"מ ואנוכי. החלטנו על הקמת 3 ועדות. אחת - לדיון בנושאים שנותרו. הישיבה הראשונה שנפתחה כאן בקהיר, היתה חיובית.

נושא נוסף הינו המו"מ לגבי ההסמכה המוקדמת. הפלסטינים רוצים לקחת לידיהם את נושא החינוך, להותיר לו את גביית המסים... והם יוציאו. זה לא ילך.

בסוגיית הבחירות, אנו אומרים שכדאי לדון בנושא במסגרת הועדה שדנה ב"הסמכה המוקדמת" וזה הוסכם. דומני שעראפת מעדיף בחירות לתפקיד היו"ר בלבד. אני חושב שבחירות מוניציפליות הן הפשוטות ביותר לביצוע.

הועדה שלישית הינה ועדת ה-4. הצענו שתהיה בדרג של שרי חוץ.

הזמנו אותם בפריס, אך טרם נענינו.
המשטרה פועלת ביעילות יחסית. הבעיה המרכזית הינה הבעיה הכלכלית.
על הפלסטינים לבנות מערכת שתטפל בכסף הקיים באופן שיענה על
דרישות התורמות.
דבר אחד טוב אפשר לומר על עראפת: הוא אוהב טכסים.

מובראק : (צוחק) אנו יודעים זאת. היינו צריכים לארגן 3 טקסים ביום אחד
עבורו, כדי שיצא לעזה. ואני חשבתי שארוחת ערב אחת תספיק.

פרס : החמאס ביצע לאחרונה פעולות קשות. אנו מצפים שהמשטרה הפלסטינית
תתמודד עם נושא זה ותשים לו קץ.

מובראק : ראיתי את קדומי לפני מספר שנים אומר בטלביזיה: קודם תיסוגו
ואח"כ ננהל מו"מ. איזה מין דבר זה? עראפת הוא היחיד בקרב
הפלסטינים שיכול להניע את ההסכם קדימה. נדבר עימו. אזמין אותו
לכאן.

(בערבית למוסא) האיש הזה (קדומי) הוא נגד השלום.
פרס : החלטנו לשמור על קהיר כמקום קיום השיחות. כאן הפלסטינים לא
נתונים בלחץ.

מובראק : נהלו המו"מ בכל מקום במצרים שתבחרו: טאבה, אלכסנדריה, קהיר.

פרס : בנושא הבילטרלי - האם תוכלו לשגר שרים מצרים לביקור בישראל.

מובראק : אין בעיה לגבי זאת.

פרס : אנו שבעי רצון בנושא התקדמות פרוייקט בתי הזיקוק.

מובארק: (צוחק) טוענים נגדי שכני מעורב בפרוייקט.

פרס אתה חייב לי אסיר. הבטחת לי לפני שנתיים, לשחרר את יריב בן-חירות.

מובארק נושא הסמים הוא בעייתי ביותר כאן. לא נוכל להפלות. ישראלי אחד נדון למות ואני עוצם עיני. אם אשחרר את בן-חרות, התקשורת תתעורר ותשאל למה טחן לא מוצא להורג.

יש לנו אסירים מאוגנדה, פקיסטן. אם אוכל לשחרר את בן חרות - אעשה זאת.

סולטן תוכלו לאמר שהוא חולה.

מובראק: נבדוק זאת.

לגבי פגישת ה-3, אחשוב על זה. איני נגד, רק נושא הרגזת אסאד מטריד אותי.

אני מתכוון לגשת אליו כדי להעביר המסר.

חשוב שתתגברו מהר ככל שניתן על הנושאים שעדיין כמחלוקת עדיין עם הפלסטינים. זה יסייע רבות להקרין שההליך רצוי ויציב.

פרס: זו פשוט בושה: הכסף קיים והפלסטינים לא מסוגלים לנצלו. האמריקאים, כאשר הינם נותנים לנו ולכם כסף, מבקשים קבלות.

מוסא: ערפאת זקוק לכסף כשכיל הפרסטיז'ה.

מובראק : אם אדע הסכום, שנחוץ לו לפרטטיז'ה אוכל לדבר עם כמה מחברי הערבים.

מוסא : הוא צריך כסף לקנות את החמאס.

מובראק : בנושא ירושלים: נסו לשמור על טון נמוך, כדי שלא להצית מחלוקת בעולם הערבי ולהעלות העניין על סדר היום. אני מאד שמח שאתם ומפלגתכם הצלחתם ליזום פריצת-דרך כה מרשימה עם הפלסטינים.

אנו תומכים במאמצי השלום בכל כוחינו ולא נחסוך שום מאמץ. (צוחק) בלילה בקהיר נעזרתי בפול ובחומוס כדי שסוף-סוף תגיעו להסכם. חשתי כבר כבוקר הטקס שערפאת מכין הצגה. כאשר שאלתי אח"כ אם עשה הצגה בטקס, הוא השיב: כן.

פרס : עלינו לחשוב על טקס מיוחד לאסאד. בבית הלכן כבר היו הטקסים עם עראפת ועתה עם חוסין. אני מציע שזה יהיה טקס שיבטא את הצעד האחרון של הסכסוך באזור. ואז נזמין את כל המנהיגים במזה"ת.

מובראק : טוב מאד. זה רעיון טוב.

(צוחק) אם קדאפי יוזמן, הוא יבוא. אולי יעליב אותנו. אני אומר לו "תהיה חכם מועמר, תתנהג בחוכמה יא-קד'אפי". אולי לא תאמין, אבל הוא השתפר.

פרס : כדאי לטעת את עניין הטקס במוחו של אסאד.

מובראק : נגיד שזה טקס שונה לחלוטין ממה שזכו לו האחרים. אנסה לנטוע זאת במוחו.

מוסא: האם בושינגטון תצהירו על ק התוקפנות?

פרס: איני חושב כך. יצהירו על התחלת שלום ועל המרכיבים הכלכליים. "קץ לתוקפות" זו במידה רבה הצהרה ריקה. אנו עדיין עובדים על כך.

מובראק: הרוח החלה לנשוב והיא לא תעצור עד שתגיע לשלום מלא. דיברנו עם אסאד רבות וכל פגישה אורכת 6-8 שעות. הוא אוהב לתת למאזיניו שיעורים בהיסטוריה עתיקה.

פרס: אני נאלצתי לקבל בזמנו שיעורי היסטוריה מצ'וארצ'סקו.

רשם: אבי גיל